

ГЛОБАЛЬНІ ЕКОНОМІЧНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ТОРГОВЕЛЬНИХ ВІДНОСИН УКРАЇНИ З ПОЛЬЩЕЮ

УДК 339.5(477+438)

Maria Urbaniec, Dr, h.c. Academia Polonijna w Czestochowie

Марія Урбанец, доктор економічних наук, професор, Академії Полонійної в м. Честохові

ГЛОБАЛЬНІ ЕКОНОМІЧНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ТОРГОВЕЛЬНИХ ВІДНОСИН УКРАЇНИ З ПОЛЬЩЕЮ

Kierunki metodologiczne wykształcenia ekonomicznego w krajach Europy Zachodniej, Polski I Ukrainy.

У статті досліджується актуальна проблема світового ринкового господарства, міжнародні економічні відносини та підходи економічної освіти в країнах Польщі і України.

Ключові слова: глобалізація, економічні проблеми, торгівля, світовий розвиток, світове господарство, глобалізація ринків.

Табл. 1. Літ. 17.

Актуальність проблеми. Поняття “глобальні проблеми” походить від французького слова global, що означає “всезагальний”, той, що охоплює всю земну кулю. **Глобалізація** (фр. global – загальний, всесвітній, від лат. globus – куля) категорія, яка відображає процес обміну товарами, послугами, капіталом та робочою силою між державами.

До таких проблем належать:

- відвернення світової ядерної війни та забезпечення стабільного миру;
- необхідність ефективної та комплексної охорони навколишнього природного середовища;
- ліквідація відсталості країн, що розвиваються;
- продовольча, сировинна, енергетична та демографічна проблеми;
- ліквідація хвороб;
- раціональне використання глибин світового океану та мирне освоєння космічного простору;
- проблема розвитку самої людини, перспектива забезпечення її гідного майбутнього.

Сутність глобальних проблем можна визначити як зв'язки та відносини між державами й соціальними системами, суспільством у загальнопланетарному масштабі, які зачіпають життєві інтереси народів усіх країн і можуть бути розв'язанням їх взаємодії, І. Михасюк, М. Мальський [9].

Світове господарство – сукупність національних господарств різних країн, об'єднаних міжнародним поділом праці, виробничими, торговельними, фінансовими і науковими зв'язками, відзначено авторами М. Вачевським, В. Мадзігоном, Н. Примаченко [2].

Становлення світової економіки – це по суті, і є реалізація міжнародних економічних відносин, відносин у світовій економіці глобальних

господарств, які пов'язані між собою міжнародним поділом праці, як зазначають І. Михасюк та М. Мальський в [8, 5].

Аналіз останніх публікацій. Проблемі світового господарства та міжнародній економіці, міжнародному маркетингу та вивчення цього курсу у ВНЗ присвячено значну кількість навчально-методичних посібників, які розкривають питання про: Вивчення в загальноосвітніх школах, ліцеях, та коледжах сутності держави в ринковій економіці В.М. Мадзігон [7]; Глобалізація і єврорегіоналізація І.Р. Михасюк [10]; Міжнародних економічних відносин В.В. Козик [6]; Економіка зарубіжних країн Ю.Г. Козак [5]; Міжнародний маркетинг Т.М. Циганкова [13]; Міжнародне економічне право І.І. Дахно [3]; та роботи, що стосуються економіки зарубіжних країн Міжнародний менеджмент О.Г. Панченко [12], а також Польських авторів: М. Thorz [15], G. Kobylk [16], В. Bartniczak [17], P. Horosz [18] та інших.

Значимо, що більшість публікацій розкривають проблеми організації відносин із зарубіжними країнами, виробництва, торгівлі та збуту товарів, глобальних економічних проблем, не вдаючись до підготовки фахівців у сфері освіти та формування у них професійних компетенцій в діяльності світового господарства, міжнародних економічних відносин із використанням міжнародного маркетингу.

Метою статті є вироблення напрямку навчання та формування у майбутніх випускників навчальних закладів відповідного рівня професійних компетенцій на міжнародному ринку світового господарства та глобальних проблем у взаємозалежному світі.

Виклад основного матеріалу. Глобальні проблеми виникають від причин, що зумовлені, з

Глобалізація

це процес спрямований на створення більш інтегрованої та взаємозалежної світової економіки. Цей процес має дві основні складові: глобалізацію ринків і глобалізацію виробництва та міжнародна спеціалізація і кооперування виробництва.

ГЛОБАЛЬНІ ЕКОНОМІЧНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ТОРГОВЕЛЬНИХ ВІДНОСИН УКРАЇНИ З ПОЛЬЩЕЮ

одного боку, специфікою розвитку продуктивних сил, географічним середовищем, рівнем прогресу техніки, природнокліматичними умовами, тобто речовим змістом суспільного способу виробництва, а з іншого – особливістю розвитку відносин власності.

Глобалізацією ринків – називається процес об'єднання історично відокремлених і відмінних між собою національних ринків в один великий ринковий простір. Смаки й уподобання споживачів різних націй починають змінюватись у напрямку певної глобальної норми і таким чином сприяють утворенню глобального ринку.

Міжнародна спеціалізація – це форма поділу праці між країнами, в якій зростання концентрації однорідного виробництва відбувається на основі прогресуючої диференціації національних виробництв. Спеціалізація в рамках міжнародного поділу праці в кінцевому підсумку передбачає спеціалізацію країн і регіонів на виробництві окремих продуктів та їх частин для світового ринку.

Глобалізацією виробництва – називають тенденцію до виробництва товарів або надання послуг у будь-якій точці планети, де існують сприятливі відмінності у кількісних або якісних чинниках виробництва, таких як праця, земля та капітал. Глобалізацією потрібно управляти, щоб країна, конкретний регіон могли б увійти у світові спільноти з якнайменшими втратами.

Глобалізація є об'єктивним незворотним процесом, який не спинити. Однак його все ж потрібно регулювати. Для України, йдеться про перехід без втрат державності і входження в європейський і світовий ринки, світовий інформаційний простір.

Як відзначають І. Михасюк та Ю. Присяжнюк після вступу Польщі до ЄС в Україні відбувся значний спад дрібної прикордонної торгівлі, що призвело до втрати джерел доходів значною частиною прикордонного населення.

Для того, щоб мінімізувати негативні наслідки розширення ЄС, треба, насамперед, максимально узгодити та уніфікувати візові вимоги до громадян України, розвивати пропускну потужність консульських служб, зокрема через відкриття консульств у регіонах України; розглянути

до багатосторонніх програм та тренінгів, що проводяться для представників відповідних служб країн-членів ЄС; запровадити в дію програми “малого прикордонного руху” для громадян, які проживають у прикордонних регіонах (в межах 50 – 30 км по обидві сторони кордону); спростити перехід професорсько-викладацькому складу з обох сторін, які обмінюються науковою співпрацею як у Польщі так і в Україні, що дасть можливість розвивати науку, виховання та розвиток молоді до вимог Болонського процесу освіти [8, 176].

У глобальній економічній системі не залишилось можливостей для стихійних ринкових відносин між державами. Питання полягає в тому, як у глобально функціонуючому світовому виробничо-господарському механізмі зберегти державну національну економіку, як впливатиме на економіку України та інших сусідніх із нею держав сформований на Заході величезний Європейський ринок, об'єднання ринків Азії, Америки, Близького Сходу.

Для того, щоб домінувати на міжнародній арені, сьогодні вже недостатньо лише капіталу, потрібна об'єктивна інформація. Не випадково в США, Японії, Німеччині, Франції та інших країнах велику увагу приділяють саме інформації, яка стала одним із вирішальних чинників розвитку сучасного світу.

Глобалізація охоплює всі головні сфери суспільної діяльності, включаючи політику, ідеологію, культуру способ життя тощо.

Зазначимо про регіональні структури світового господарства на наднаціональному рівні є регіональні угруповання країн, що склалися на договірній основі. На регіональному рівні структура світового господарства має такий вигляд.

Насамперед розрізняють 5 великих районів регіональної інтеграції: Європейський, Північноамериканський, Латиноамериканський, Азіатсько-Тихоокеанський та Африканський, котрі відрізняються рівнем і змістом інтеграційних процесів.

Історично найактивніше регіональна інтеграція відбувається в західній Європі. Тут існують два регіональні блоки:

Європейський Союз (ЄС): Німеччина, Франція, Італія, Бельгія, Нідерланди, Португалія, Люксембург, Великобританія, Данія, Ірландія, Греція, Іспанія, Австрія, Швеція, Фінляндія.

Європейська Асоціація Вільної Торгівлі (ЄАВТ): Австрія, Ісландія, Норвегія, Швейцарія, Фінляндія, Швеція.

можливість відкриття спільних консульств Європейського союзу у великих містах України; залучати українських прикордонників та митників

Після розпаду Ради економічної взаємодопомоги (РЕВ) в Центральній Європі було створено інтеграційне угруповання “Вишеградська четвірка”:

ГЛОБАЛЬНІ ЕКОНОМІЧНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ТОРГОВЕЛЬНИХ ВІДНОСИН УКРАЇНИ З ПОЛЬЩЕЮ

Перша група аплікантів	Словенія, Чехія, Угорщина, Словаччина, Польща, Естонія. Тут розбіжності з ЄС є мінімальними.
Друга група	Латвія і Литва, невеликі розбіжності в плані системних вимог, але зі значною різницею в ІЛР та окремих макроекономічних показниках.
Третя група	Болгарія, Румунія, країни колишньої Югославії (характеризуються середньою фазою системного реформування економіки та низькими макроекономічними показниками).
Четверта група	Росія, Україна, Білорусь, Молдова (потенційні асоційовані члени та партнери у спільному європейському економічному просторі з низькими макроекономічними показниками і значними розбіжностями з ЄС).

Угорщина, Польща, Чехія, Словаччина. В рамках цього угруповання з березня 1993 р. набрала чинності Центрально-Європейська угода про вільну торгівлю.

Встановлено групи комплексної адаптованості постсоціалістичних країн ЦЄ залежно від індексу людського розвитку (ІЛР) та системних вимог ЄС.

У Східній Європі і Середній Азії роблять перші кроки нові інтеграційні угруповання колишніх республік СРСР, що ґрунтуються на принципі взаємної вигоди (з акцентом на двосторонні відносини):

глобальні проблеми загострення в взаємозалежному світі.

Значимо, що Єврорегіони можуть постати для України своєрідною компенсацією "інтеграційного пробуксування" іншими напрямками співробітництва, зокрема такими, які пов'язані зі здобуттям сприятливого статусу торгівлі, запровадженням зони вільної торгівлі, науково-технічного кооперування і т. інше.

Єврорегіоналізація відповідає потребам створювати альтернативні надвеликим структурам мобільні інноваційні фірми, забезпечувати менші витрати виробництва на одиницю високотехнологічної,

СНД	Росія, Білорусь, Казахстан, Киргизстан, Узбекистан, Таджикистан, Туркменістан, Вірменія, Азербайджан.
------------	---

Міжнародна організація Східноєвропейського співробітництва і торгівлі (СІЕСТ)	об'єднує підприємницькі структури Болгарії, Казахстану, Польщі, Росії, Угорщини, України, Чехії, Словаччини.
--	--

У Північній Америці	Північноамериканська угода про вільну торгівлю (НАФТА): США, Канада, Мексика.
----------------------------	---

У Латинській Америці	Меркосур: Бразилія, Аргентина, Парагвай, Уругвай; Антський пакт: Венесуела, Колумбія, Еквадор, Перу, Болівія.
-----------------------------	---

КРИМ ВКАЗАНИХ ФУНКЦІОНУЮТЬ

Асоціація держав Південно-Східної Азії (АСЕАН);	Азіатсько-Тихоокеанське економічне співробітництво (АТЕС); Південноазіатська асоціація регіонального співробітництва; Південноафриканський митний союз; Західно африканський економічний і валютний союз та ін.
--	---

Отже, система світового господарства має два рівні:

- світове господарство як сукупність національних господарств;

- світове господарство як наднаціональний господарський простір регіонального і транснаціонального рівнів, що утворюють

інноваційної продукції, як відзначає О. Домбровський [4]. Форми єврорегіонального співробітництва можуть значно варіювати і включати в себе торгівлі, інвестиційні контакти, спільну реалізацію науково-технічних програм регіонального розвитку, взаємодію в галузі прогнозування науково-технічного прогресу, обмін науково-

ГЛОБАЛЬНІ ЕКОНОМІЧНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ТОРГОВЕЛЬНИХ ВІДНОСИН УКРАЇНИ З ПОЛЬЩЕЮ

технічною інформацією, створення постійно діючих та тимчасово наукових колективів, спільних підприємств і в галузі освіти обмін стажуванням студентів між університетами, що дасть можливість формувати у випускників ВНЗ високий рівень професійних компетентностей до вимог Болонського процесу, а також розвитку та активізації участі України в торговельних стосунках із Польщею [11].

У всіх регіонах України і, насамперед, прикордонних з Польщею, реалізація кінцевої мети стратегії це, насамперед, підготовка і вступ України до ЄС – складний і багатогранний процес. Водночас із розв'язанням зазначених специфічних проблем, вступ до ЄС – це й швидке зростання продуктивності праці в українсько-польському євро регіоні, прискорення науково-технічного прогресу, подолання інфляційних тенденцій, зменшення соціальної та регіональної нерівності на основі глибоких і скоординованих реформ державного сектору на основі децентралізації, відповідальності на всіх рівнях управління. Все це посилить соціальний захист, рівень зайнятості населення, зазначає І. Михасюк та Ю. Присяжнюк [2, 179 – 180].

На основі дослідження В.Ю. Харко торговельні відносини України і Польщі характеризують кількісні дані, наведені у табл. 1.

інших презентацій. Оскільки польський східний кордон став східним кордоном усього Євросоюзу, то модернізація цього кордону не може бути лише проблемою Польщі й України, але й усього Євросоюзу. Йдеться про фінансову підтримку розбудови контрольно-пропускних пунктів і їх кращого, за стандартами ЄС, оснащення, а також перепідготовку прикордонних служб обох країн, які обслуговують кордони [13].

Загальноєвропейські форми прикордонного співробітництва, насамперед транскордонні об'єднання регіонального типу, нові моделі господарського функціонування прикордонних областей, втому числі вільні економічні зони, нарощення інвестицій в прикордонні території, розширення гуманітарного обміну, міжрегіональні контакти дозволять Україні перетворити прикордонну співпрацю в дійовий канал зближення із Польщею та вирішення глобальних міждержавних проблем.

Найбільш загальною причиною загострення глобальних проблем, яка характеризує технологічний спосіб виробництва, є швидке зростання народонаселення в останні десятиріччя, або нерівномірність зростання населення у різних країнах та регіонах.

За підрахунками вчених, на початку нашої ери на всій планеті проживало 200 млн чол. Приблизно

Таблиця 1.

Товарообіг між Україною та Польщею за даними національних статистичних відомств

Рік	Польська статистика			Українська статистика			Розбіж. в обсяг. тов. млн. дол. США
	Експ.млн. дол. США	Імпорт млн. дол. США	Товарообіг млн. дол. США	Експ. млн. дол. США	Імпорт млн. дол. США	Товарообіг млн. дол. США	
1996	997,8	418,5	1396,3	510,7	362,7	873,4	522,9
1999	702,2	338,4	1040,6	258,5	301,4	759,9	280,7
2000	798,2	475,4	1273,6	312,5	417,9	730,4	543,2
2001	1002,7	449,3	1452,0	450,8	497,4	948,2	503,8
2002	1180,5	491,6	1672,1	506,0	537,2	1043,2	628,9
2003	1561,2	744,6	2305,8	763,2	802,4	1665,6	740,2
2004	2031,1	1051,2	3083,3	968,7	979,9	1948,6	1134,7
2005	2584,0	1015,0	3599,0	1406,0	1010,0	2417,0	1181,4
2006	3927,9	1371,1	2599,0	2109,2	12344,5	3453,7	1845,3

Воєводства, які межують з Україною, намагаються посилювати стратегічну діяльність, яка збільшує можливості розвитку торгівлі в умовах членства Польщі в Євросоюзі. Однією з форм такої діяльності могло б бути утворення в польсько-українському прикордонні інституційних агенцій, торгових центрів, періодичних, міжнародних, конференційно-семинарських та

через 18 століть, а точніше у 1830 р., населення планети досягло чисельності 1 млрд чол. Зростання чисельності ще на один мільярд було досягнуто через 120 років, а наступний, третій мільярд – через 32 роки (у 1960 р.); через 15 років у березні 1976 р. кількість світового населення досягла 4 млрд чол., п'ятий мільярд було досягнуто на початку 1989 р., тобто менше ніж

ГЛОБАЛЬНІ ЕКОНОМІЧНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ТОРГОВЕЛЬНИХ ВІДНОСИН УКРАЇНИ З ПОЛЬЩЕЮ

через 13 років. Згідно з прогнозами експертів ООН, до 2000 р. кількість населення на планеті досягне 6 млрд., а до кінця 2100 стабілізується на рівні 12 – 13 млрд чол.

Для того щоб прогнати, одягнути, забезпечити житлом постійно зростаючу кількість населення, необхідно постійно нарощувати виробництво промислової та сільськогосподарської продукції, збільшувати обсяг видобування корисних копалин тощо. Це призводить до поступового вичерпання природних ресурсів, підвищення середньої температури на землі, забруднення навколишнього середовища та інших негативних явищ глобального масштабу [2].

Причиною загострення глобальних проблем є також швидка урбанізація населення, зростання гігантських мегаполісів, що супроводжується скороченням сільськогосподарських угідь, лісів, бурхливою автомобілізацією. У цілому на 0,3% території планети сконцентровано 40% всього населення. Нині відомі десятки міст, кількість населення яких перевищує 10 млн чол. Усі міста є зосередженням колосальної кількості автомобілів. Нині у світі налічується близько 500 млн легкових автомобілів. За останні 30 – 40 років забруднення середовища вихлопними газами зросло у три рази.

Особливо складна екологічна ситуація в Україні. Майже 10% території держави перебуває у стані глибокої екологічної кризи, близької до катастрофи, а майже 70% загальної земельної площі наближається до такого стану. Лише 1% території України займають екологічно чисті ареали.

Важливою причиною загострення глобальних проблем є також варварське ставлення людини до природи, що найбільше проявляється у хижацькому винищенні лісів, знищенні природних річок, створенні штучних водоймищ, забрудненні шкідливими речовинами прісної води. Щорічно у світі знищується 15 млн га лісів, на одне посаджене дерево припадає 10 вирубаних, кожну секунду вирубується ліси на площі футбольного поля. За одну хвилину на планеті знищується 20 га лісу.

Хижацьке ставлення людей до природи виявляється також у втраті величезних масивів землі. За останні 100 років людство втратило 200 млн квадратних км. землі, а нині щорічно губить близько 6 – 7 млн гектарів найродючіших земель. В Україні за останні 20 років кількість еродованих земель зросла з 13 млн до 18 млн га. Крім того, 2 млн га настільки захімізовані, що їх рекультивация є економічно нерентабельною, відзначають М. Вачевський, В. Мадзігон, Н. Примаченко [2, 569 – 570].

Забруднення світового океану посилюють морські катастрофи, під час яких витікають мільйони тонн нафти тощо. З погляду суспільної форми загальними причинами загострення більшості глобальних проблем є, з одного боку, відносини власності, хижацьке ставлення до природи, навколишнього середовища, лісів, водних ресурсів. З іншого боку, такою причиною є деформації економічних систем, монопольна політика міністерств, особливої шкоди природі завдала тоталітарна система господарювання.

Розглядаючи причини загострення глобальних проблем, можна виділити комплекс зв'язків і стосунків між державами та соціальними системами, між суспільством і природою у загально планетарному масштабі, що зачіпають життєві інтереси народів усіх країн і можуть бути розв'язані шляхом спільної їх взаємодії. Різні глобальні проблеми тісно пов'язані між собою. Це означає взаємозалежність всіх країн сучасного світу [1].

Висновки. Однією із соціальних причин загострення глобальних проблем була непередумана регіональна політика держав, відсутність економічного суверенітету республік, національної власності на свої природні ресурси, засоби виробництва. Наприклад, в Україні власність держави (українського народу) на засоби виробництва становила лише 5%, повністю була відсутня власність на природні ресурси. Хижацьке ставлення загальносоюзних міністерств і відомств до землі, отруєння її пестицидами, надмірна загазованість (на території України розташовано близько 1000 хімічних комбінатів) призвели до того, що тут значно зросла дитяча смертність. Втрати від аварії на Чорнобильській АЕС до 2000 р., за підрахунками спеціалістів, становить до 130 млрд крб. (у цінах 1990 р.) без урахування втрат, пов'язаних із захворюванням людей. Зокрема, внаслідок цієї аварії забруднено понад 10 млн га земель, в т.ч. 9 млн га сільськогосподарських угідь, забруднення Дніпра в 4 – 5 разів перевищує допустимі норми. Але його воду змушені пити 35 млн жителів України.

1. Вачевський М.В. *POGRANICZE/ Polska-Ukraina. Kierunki metodologiczne wykształcenia ekonomicznego w krajach Europy Zachodniej, Polski I Ukrainy/2|2007/ – С. 185 – 204.*

2. Вачевський М.В., Мадзігон В.М., Примаченко Н.М. *Основи економічних знань. Навчальний посібник для учнів 10 – 11 – 12 класів, ліцеїв, коледжів та гімназій.// М. Вачевський, В. Мадзігон, Н. Примаченко. – К.: Педагогічна думка, 2007. – 612 с.*

3. Дахно І.І. *Міжнародне економічне право. Посібник. К.: МАУП. – 2000. – 214 с.*

ВПЛИВ ЕТНІЧНИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ УКРАЇНЦІВ НА ФОРМУВАННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ КУЛЬТУРИ

4. Домбровський О. Міжнародна субрегіональна взаємодія як фактор динамізації національного розвитку та поглиблення кооперації. // О. Домбровський. Зб. наук. пр. – ІСЕМВ НАН України, 2004. – Вип. 40. – С. 208.
5. Козак Ю.Г. Економіка зарубіжних країн. Навчальний посібник. – К.: ЦУЛ. – 2003.
6. Козик В.В. Міжнародні економічні відносини. Посібник. – К.: Знання-Прес. – 2003.
7. Мадзігон В.М. Вивчення в загальноосвітніх школах, ліцеях, гімназіях та коледжах сутності держави в ринковій економіці // Молодь і ринок. – 2008. – №7 – 8 (42 – 43). – С. 5 – 10.
8. Михасюк І., Присяжнюк Ю. Глобальні проблеми євроінтеграції і України. Монографія. // І. Михасюк, Ю. Присяжнюк. – Львівський національний університет ім. Івана Франка, ВШП і М Хуанові (Польща), – Львів, 2009. – 240 с.
9. Михасюк І.Р., Мальський М.З. Основи глобальних економічних відносин. Посібник. Львівський національний університет ім. Івана Франка – Львів-2003. – 192 с.
10. Михасюк І.Р. Глобалізація і єврорегіоналізація. Наукове видання. Львівський національний університет ім. Івана Франка. – Львів. – 2005. – 192 с.
11. Марія Урбанец (Maria Urbaniec) Світове ринкове господарство та методологічні підходи до обґрунтування економічної освіти в країнах Західної Європи та Польщі і України. // Марія Урбанец / Молодь і ринок. – 2011. – №12(83). – С. 5 – 10.
11. Панченко О.Г. Міжнародний менеджмент. Навчальний посібник. – К.: КЕДУ. 1996.
12. Харко В.Ю. Формування парадигми управління у нових українських умовах // В. Харко. Соціально-економічні дослідження в перехідний період. Зб. наук. пр. Вип. 2(58). НАН України. Інститут регіональних досліджень. – Львів, 2006. – С. 138.
13. Циганкова Т.М. Міжнародний маркетинг. – К.: – 1998. – 120 с.
14. M. Thorz. Konstytucyjna zasada rozwoju zrownowazonego jako podstawa tworzenia i stosowania prawa. Wydawnictwo Akademii Polonijnej w Czestochowie "Educator". – P. 25.
15. G. Kobylko. Metodologiczne uwarunkowania wykorzystywania wiedzy ekologicznej dla inicjowania nowych nurtow badawczych w naukach ekonomicznych. Wydawnictwo Akademii Polonijnej w Czestochowie "Educator". – P. 39.
16. B. Bartniczak. Wskazniki pomiaru zrownowazego rozwoju na poziomie regionowym. Wydawnictwo Akademii Polonijnej w Czestochowie "Educator". – P. 49.
17. P. Horosz. Partnerstwo publiczno-prywatne przy wykorzystaniu spolek kapitalowych. Wydawnictwo Akademii Polonijnej w Czestochowie "Educator". – P. 133.

Стаття надійшла до редакції 09.12.2011

УДК 37.013.43

Олександр Шпак, доктор педагогічних наук, професор

Національного педагогічного університету
імені М.П. Драгоманова,
м. Київ

Світлана Булавенко, вчитель-методист гімназії № 3 м. Ніжина

ВПЛИВ ЕТНІЧНИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ УКРАЇНЦІВ НА ФОРМУВАННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ КУЛЬТУРИ

Автори розглядають передумови формування економічної культури українців. Аналізують вплив етносу на культуротворчі процеси в Україні. Характеризують риси сучасної економічної культури в Україні. Розкривають роль людини як об'єкта і суб'єкта економічних відносин.

Ключові слова: етнічне середовище, загальна культура, економічна культура, економічне виховання.

Лит. 6.

Обґрунтування проблеми. В умовах економічних перетворень та зростання обсягу інформаційних потоків в Україні народжується нова економічна культура з власними цінностями, нормами, принципами. Ці культуруотворюючі процеси вимагають відповідної корекції цілей та функцій освітньо-виховного процесу. Відбувається формування особистісних мотивів, цінностей, потреб, інтересів, норм поведінки, які відповідають сучасним вимогам соціально-економічного

середовища. Сучасні вимоги організації соціально-економічної життєдіяльності України висувають завдання підготовки особистості здатної приймати оптимальні рішення в сучасному мінливому соціально-економічному середовищі ринкового господарства [1]. Таким чином, необхідна системна організація заходів щодо формування економічної культури сьогодишнього покоління.

Аналіз досліджень з проблеми формування соціально адаптованої особистості в сучасних економічних умовах присвячені роботи